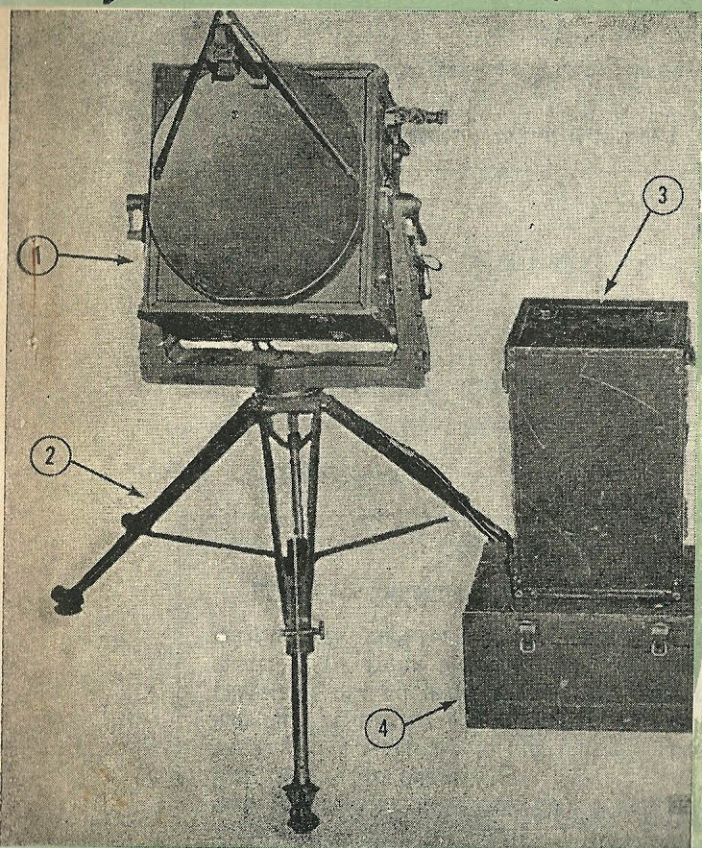

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

- ביקור אצל צבא הגנה לישראל קוליהדיביזיה מונפור 3
- שני קרבות הגנה שני מחלקות רובאים סובייטיות המיור מ. פריסניאקוב והקול' לויט ה. גולובוביץ 15
- הפתעה טקטית הקול' א. לאבאדיאב 27

צבא הגנה לישראל
הוצאת מערכות

מערכות כיתה הוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: אלימ אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
"מערכות": קצין העריכה רביסון משה ברימר
"צקלון": קצין העריכה שרגא גפני
"מערכות-ים": קצין העריכה רביסון עזרא להד

מוזכרת המערכת: מרים נתנאל

המערכת והמנהלה: הקריה"ת"א, רח' ג' מס. 1

תמונת השער

"T-7" — ראדאר-מדימהירות-לוע אמריקני חדש

בארה"ב פותח התקן-ראדאר חדש, המשמש מדימהירות-לוע — וטימונו "T-7". בהיותו מותקן על גיפ הוא מותאם לשימוש-שדה בארטילריית הדיביזיה האמריקנית, ומאפשר לדעת, בדיוק של 0.1 אחוז פחות או יותר, את מהירות הלוע האמיתית של כל קנה וקנה בארטילריית הדיביזיה, בכל יום ויום. התוצאה — חסכון גדול בירי, ודיוק מירבי בכינון התותח. בתמונת-השער נראים חלקיו העיקריים: 1. הראדאר; 2. החצובה; 3. המחשב; 4. תיבת חלקי-החילוף.

ביקור אצל צבא הגנה לישראל

קולונל-מפקד הדיביזיה מונפור

הערות כלליות

הצבא הישראלי איננו בחינת מעשה-בראשית, אם מותר להתבטא כך, אלא יש לראותו כפרי התפתחותה של ה"הגנה", הצבא החשאי אשר קם ועלה באופן ספונטני במרוצת ה"מאורעות" שנתרחשו בישראל בעקבות מלחמת-העולם הראשונה. אך הצרוף הכולל של חילות היבשה, הים והאוויר נקרא לא בשם "צבא" סתם אלא "צבא-ההגנה לישראל".

אין בכונתי לתת כאן תאור מפורט של האירגון הצבאי בישראל או של אירגון חילותיו השונים, ואסתפק בהעלאת העיקריים בלבד. אשר לאירגון החילות הללו, הרי האמת היא שהייתי מתקשה מאוד להביא פרטים כלשהם, מאחר ש"סדר המערכה" הוא סודי-בהחלט, כשם שסודיים הם, למשל, הנתונים בדבר ההרכב, החימוש והתקן של כלי-הרכב ביחידות השונות.

בישראל השרות בצבא הוא בחזקת חובה. הגברים נמצאים בשרות פעיל שנתיים וחצי, והנשים (רוקות, בגיל מ'18 עד 26) שנתיים בלבד. קיים, אפוא, צבא-קבע, ולא יהיה זה נכון להשתמש במושגים של מיליציה לגבי "צבא-ההגנה לישראל".

בתום השרות הפעיל עוברים החיילים ליחידת-מילואים מאורגנת בקביעות אשר בתוכה חייבים הם (הגברים עד לגיל 49 והנשים על לגיל 34) למלא כל שנה תקופת שרות שיש בו משום דמיון עם קורס-התחזורת הנהוג אצלנו. תקופת שרות זו נמשכת משלושה עד חמישה שבועות, הכל לפי סוג-הנשק והגיל של החייל. הקצינים נשארים בשרות זה שבעה ימים נוספים. מתוך כל שנתיים של שרות, בשנה אחת המדובר הוא בשרות-אימונים, ובשנה השניה בשרות מעשי, כגון, אבטחת הגבולות. כי מה שיש לזכור כאן, ואף להזכיר בכל הזדמנות, הרי זוהי העובדה שהחל משנת 1948 נמצאת ישראל במצב של מלחמה עם מצרים, ואשר ליחסים עם לבנון, סוריה וירדן, לא קיימים כאן אלא הסכמי שביתת-נשק שפרושים הפסקה במלחמה.

בתנאים אלה נמצאת שמירת הגבולות מובטחת ע"י יחידות הכפופות למשרד-המשטרה והסרות במקרה של גיוס לפיקודו של הצבא.

הדיביזיה בתור יחידה צבאית אינה ידועה כלל בישראל. קיים, מספר מסוים

מקורות ומחברים

(הערות והערות לקורא)

ביקור אצל צבא-ההגנה לישראל מאת קולונל מפקד-הדיביזיה מונפור

הקיום המשותפים לצבא ישראל ולצבא שביצריה הם רבים, שהרי שני הצבאות בנויים בעיקרם על יחידות "מיליציוניות" המתקיימות בקביעות, הגם שבצה"ל קיים גם צבא סדיר. מכאן שפע המאמרים הצבאיים השביצריים המופיעים בתרגום עברי בעיתונותנו הצבאית, שעניינם סוגיות-מלחמה וארגון-גיטות מנקודת-מבט שביצרית זו. לאחרונה זכינו לראות התעניינות גוברת והולכת מצד שביצריה בנו ובצבאנו. אופייני להתעניינות זאת הוא מאמרו של קולונל-הדיביזיה מונפור, המתאר את רשמי ביקורו בישראל ובצה"ל, והעורך השואות בין צה"ל וצבא שביצריה. מתוך מאמץ לחשוף לעם השביצרי את המיוחד שבישראל, אנו מביאים את דבריו ואת הערותיו ללא תיקון כלשהו.

המחבר אינו פנים חדשות ב"צקלון". מאמרו הארוך, "תיקונים לתיאור מלחמת סיני" (שהיה נסיון "לתקן" את הנוסח הישראלי של מלחמת סיני — במידה רבה על סמך "עובדות" דמיוניות שבאו מן הצד המצרי) נתפרסם בחוברות "צקלון" מס' 65 ומס' 66.

מאמרו הנוכחי מתורגם מתוך הירחון הצבאי השביצרי המופיע בלשון הצרפתית, "ההשקפה הצבאית השביצרית" ("Revue Militaire Suisse").

שני קרבות הגנה של מחלקות-רובאים סובייטיות

א. הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת

מאת המיור מ. פריסניאקוב

ב. הגנה תוך שימוש בלהב-כידורים

מאת הקולונל לויט' ו. גולובוביץ

כהמשך לסדרת הפרקים מתוך חוברת-היסוד החדשה של הצבא הסובייטי, "כיתת-רובאים במבצעי התקדמות", שהבאנו בחוברות "צקלון" האחרונות, מובאים בחוברת זו שני פרקים מתוך חוברת צבאית סובייטית חדשה אחרת — העוסקת בתיאורם ובניתוחם של קרבות ממלחמת העולם השנייה, ברמת המחלקה ובתנאי לילה (או אפלה). מן הראוי לציין את הגישה הביקורתית החריפה של המנתח, החושף ומוקיע ללא היסוס משגים שנעשו על ידי הגייסות בשעת הקרב.

שם החוברת הוא "Действия взвода ночью".

(המשך בעמ' 14)

של בריגדות במובן האנגלי של מונח זה: בריגדות של רגלים, של שריון, של צנחנים, וכן "כמה" מטות של קורפוסים ושל יחידות-צבא מיוחדות.

בתוספת ה"יחידות הקורפוסיות" מהוות כל שלוש או ארבע בריגדות (מספר התלוי באופיה של המשימה או בתנאי הקרקע) את הקורפוס הצבאי הנתון לפיקודו של קולונל, כפי שזה נהוג, אגב, גם בבריגדה. אפשר, למשל, למצוא קורפוס המורכב משלוש בריגדות של רגלים ובריגדה אחת של שריון, או קורפוס המורכב משתי בריגדות של שריון ובריגדה אחת של רגלים, ובשני המקרים יש, כמובן, להוסיף יחידות-צבא מיוחדות, "יחידות קורפוסיות".

המדינה כולה נמצאת מחולקת לשלושה "חבלים" או "אזורים", אבל למונחים האלה יש ליחס אותה המשמעות אשר הרוסים מיחסים למונח "חזית". קיימים, איפוא, אזור הצפון, אזור המרכז ואזור הדרום. כל אחד מהאזורים האלה נתון לפיקודו של גנרל (אלוף) אשר לרשותו מעמידים, בהתאם למסיבות, מספר מסוים של קורפוסים. נמצא, איפוא, שאירגון זה הוא גמיש ביותר, והוא גם מאפשר לשמור על כללי הסודיות. לא ישראל היא המדינה שבה אפשר יהיה למצוא בעתון מצוין את התאור של המנגנון הבטחוני, תוך כדי שינויים בשמות המקומות של מוצבי הפיקוד!

לפיקודו של הרמטכ"ל (שרק לו שמורה הדרגה של רב-אלוף, — גנרלי-סימוס) נתונים: ראש המבצעים, מפקדי חיל-הים וחיל-האוויר, מפקדי שלושת האזורים הצבאיים, ראש אגף המטה הכללי (למעשה, ראש המטה, מאחר שנושא התואר האמור הוא במציאות המצביא), הממונה על האפסנאות הכללית, ראשי הדרכה הצבאית ושרותי-המודיעין. כל הקצינים האלה נושאים, בדרך כלל, בדרגת אלוף (גנרל).

את שלושת החדשים הראשונים של שרותו הפעיל מקדיש החייל הצעיר (הבחור או הבחורה) לאמוני טירונים במחנה-הדרכה מיוחד². לאחר מכן מכניסים אותו (הכונה היא לבחורים, על הבחורות ידובר עוד להלן) לתוך אחת היחידות של הצבא הפעיל הנמצא תמיד במצב הכן. אם הוא מתגלה שם כחייל טוב, בעל תכונות של הנהגה, שולחים אותו לבית-ספר למפקדים-שאינם-קצינים, שם הוא נשאר כשלושה חדשים (תקופה זו היא שונה לפי החילות השונים). ואחר כך הוא חוזר בדרגת קפורל (רב-טוראי). ליחידתו שלו, שם אפשר יהיה למצוא אותו, כעבור תקופה של חודש עד שלושה חדשים, בדרגת סרג'נט (סמל). משק אשר תכונות-ההנהגה שלו מוצאות להן אישור מובהק נשלח לבית-

(1) אלה הם רגימנטים מוגברים של חיל-רגלים, כפי שהם מוגדרים אצלנו ב"הנהגת יחידות-הצבא" (מספר 31).

(2) נאמר לי שתקופה זו היא קצרה מדי, והדבר מאוד מתקבל על הדעת.

ספר לקצינים (הנקרא אצלנו בית-ספר למועמדים) לתקופה של שלושה עד ששה חדשים, לפי הנהוג בחילות השונים. אשר לחיל-האוויר, שם נדרשת תקופה של שנה אחת, ובחיל-הים יותר משנה.

עם עלותו לדרגת לפטננט (סגן-משנה) הוא שוב חוזר ליחידה שלו, ושם הוא נשאר עד להשלמת השנתיים וחצי של שרותו. סגן-משנה שהצטיין בתכונותיו הצבאיות המיוחדות מקבל הצעה להישאר בצבא בתור קצין-קבע, לאחר שנשלם שרותו הפעיל. באם הוא מסרב להענות להצעה זו וכמו כן, כמובן, במקרה שהצעה כזו לא הופנתה כלל אליו, חוזר הוא לחיים האזרחיים בתור קצין-המילואים.

נדמה לי שיש לציין כאן את שתי הסגולות המיוחדות לישראל. זוהי קודם-כל העובדה שבבחירת בעל-הדרגה מביאים בחשבון אך ורק את תכונות-המפקד שנתגלו בו. ואם חסרה לו ההשכלה הכללית שולחים אותו, לאחר העלאה בדרגה, לבית-ספר "אזרחי", שם הוא יוכל להשלים את השכלתו. במקרים כאלה נשלחים, למשל, הקצינים הבכירים לאוניברסיטה. העובדה השניה היא שהעולה לדרגה חדשה, אם כסמל ואם כקצין, נשאר באותה היחידה שלתוכה הוא נכנס בשעתו כחייל, בתום אמוני-הטירונים שלו. ההעברה מיחידה ליחידה בשעת ההעלאה בדרגה אינה אלא מקרה יוצא-מן-הכלל, שיטה הנוגדת את המקובל אצלנו. בקשר לכך העירו לי במיוחד, שבמקרה וההעברה מתגלית כהכרחית סימן הוא שלבעל הדרגה החדשה חסרה האוטוריטה הדרושה.

עלי להודות שכל אחד מהמפקדים שפגשתי היה "פטרון" אמתי לגבי הנתונים למרותו, אם כי בתוך "צבא-ההגנה-לישראל" אין משתמשים בגילויים החיצוניים של מתן-כבוד וברכת-שלום אלא לצרכי מסדר צבאי או במקרה של מצעד. ובדרך כלל משתמשים בשפת "אתה", מאחר שהשפה העברית אינה יודעת פניה בלשון "הוא". הנפגשים אומרים איש לרעהו "שלום", וכפי שנודמן לי לקבוע, לא-ודקא הנחות-בדרגה הוא המקדים להשמיע ברכת-שלום זו. יש להניח שנוהג כך המנומס ביותר!

מוטב יהיה להוסיף עוד כמה נקודות אופייניות, השייכות למה שנקרא אצלנו "הוראות בעניני ההעלאה-בדרגה", ובזאת תוכלט ביתר-שאת הגמישות שבה נוהגים בישראל לגבי השרות הצבאי. הנה כי כן, מצאנו שרופא מסיים את שלושת החדשים של אימוני-הטירונים בתקופת חופשת-הלימודים באוניברסיטה, ולאחר מכן הוא נשלח ישר לבית-הספר לקצינים. והוא הדין לגבי עורך-דין או מהנדס. ההקלות הללו לבעלי המקצועות החפשיים מוסברים היטב לאור הצורך הגדול המורגש בישראל לטפח את הקאדרים האזרחיים.

ואשר לבחורות, עליהן לסיים את "בית-ספר לטירונות" משלהן, ולאחר מכן הן נשלחות לכל החילות והשרותים, כפי שמעידים על כך גם הכומתות והסמלים

שבמדיהן. אך על אף כל ידיעתן במלאכת הלחימה, אשר רכשוה בשלושת החדשים של שרות הטירונות, אין קיימת יחידה לוחמת של נשים.³

ודאי שיש נשים „תותחנים“, אלא שהן עוסקות בנהגות של משאיות תחמושת. כשם שיש נשים „טייסים“, אלא שמעסיקים אותן בטיס של מטוסי-קשר. ובעיקר אפשר למצוא בחורות „ח“ן“ בתפקידים של מזכירות, טלפוניסטיות, כעובדות בטלפרינטר וברדיו, כמדריכות בבתי-הספר ובהכשרה טרום-הצבאית (גדנ“ע). האשה נראית בכל מקום בתוך „צבא-ההגנה-לישראל“, פרט למטבח שהעבודה בו נחשבת כקשה ביותר בשביל האשה, שנועדה בדרך-הטבע לאמהות.

אין להקצות ליחידות פלגות „ח“ן“ אלא בקבוצות המונות לכל-הפחות 15 בחורות. גם בעלי-הדרגות ב„ח“ן“ הן נשים בלבד, ובשום מקרה אשה אינה יכולה להענש על ידי „קצין גברי“.

אין כל השואה בין התפקידים השונים שהנשים ממלאות בישראל ואצלנו, ואת זאת יש להבין היטב. לכן גם הכשרתן שם לא יכולה להיות דומה לזו שבארצנו. הן נאמר לי, שאם יישוב הנגב לא התקדם עדיין בהיקף רחב יותר, הרי קרה הדבר משום שיש כיום מחסור בנשים המסכימות לגור שם.

בית-הספר למטה-ולפיקוד

בית-הספר זה שוכן בקרבת תל-אביב, במחנה של צריפים פשוטים למדי, לפי המתכונת של ה„יוניפורם“ שלנו; ולפי שנאמר לי אפשר להשוותו בעת ובעונה אחת גם ל„בית-הספר למטה-כללי“ וגם ל„בית-הספר למלחמה“ שבצרפת. המפקד של בית-הספר זה הוא הקולונל (אלוף-משנה) גביש, קצין בכיר צעיר, שגילו למטה מארבעים, המטביע רושם עז; הוא בוגר „בית-הספר הגבוה למלחמה“ בפריס.

למוסד זה (אם מותר לתת כינוי זה למחנה) מתקבלים מיורים וקולונלים-לויטננטים (מרב-סרן לסגן-אלוף): 50 מצבא-היבשה, 12 מצבא-המלחמה, 12 מחיל-האוויר, — על מנת להכשירם לתפקידי מטה-כללי ופיקוד, החל מיחידות בדרג של גדוד. ההוראה דומה לזו הניתנת אצלנו גם ב„קורס המטה-הכללי“ השביעי, וגם ברמות 2 ו-3 של „בית-הספר הצבאי המרכזי“ שלנו. תקופת הלימודים היא עשרה חדשים.

בית-הספר ללחימה אווירית ובית-הספר ללחימה ימית מצורפים שניהם לבית-הספר למטה-כללי ולפיקוד, אשר המפקד שלו הוא המנהל את כל בתי-

(3) יחידות-הנשים שרואים בקולנוע או בעתונים המצורפים הורכבו במיוחד לקראת המפגן שבצילום.

(4) ח“ן פרושו „חיל-נשים“, צבא נשים. ובאופן מפתיע זוהי גם המילה שיש לה בעברית המשמעות של קסם („שארם“).

הספר הללו, ולרשותו חבר מדריכים המורכב מקצינים בדרגה של קולונל-לויטננט.

תכנית הלימודים מתחלקת לארבעה מחזורים. המחזור הראשון כולל הכשרה לתפקידי מטה-כללי בדרג בריגדה (רגימנט מוגבר) או קרופוס.⁵ המחזור השני נותן הכשרה לתפקידי פיקוד בבריגדה או בקרופוס, והמחזור השלישי — לעבודות המטה-הכללי ולפיקוד של האזור (החזית). אשר למחזור הרביעי, נכללים בו אימונים ביק-זרועיים של חילות היבשה, הים והאוויר, אלא שטרמינולוגיה זו נראית לי קצת מוגזמת לגבי האמצעים העומדים לרשותה של ישראל, ונדמה לי שבאופן פשוט יותר המדובר הוא כאן על נחיתות ומבצעים מוצנחים.

אם נעייין בפרטי התכנית הזאת (דבר שבהחלט כדאי לעשותו), נמצא בה את הנושאים הבאים:

● פעולת המטה-הכללי, כפי שצוינה כבר לעיל, ואשר בה שמים את הדגש על תפקידם של עוזרי המפקד, שהוא לשרת את המפקד ואת היחידות הכפופות לו (שמעתי על כך כבר בקורס ההכנה שלי למטה-הכללי 11); על המהירות ההכרחית בביצוע העבודה; על הקיצור הדרוש בניסוח ההוראות. כל זה מתבסס על שלושה שלבים: הראשון — לאירגון האמצעים ולהכנת עבודתו של המפקד; השני — להכנת ההוראות; השלישי — לפיקוח על מילוי ההוראות ולהכנת המשך המבצע.

● עיון במקרים ממשיים שונים, המשתייכים לצורות-לחימה דלקמן: ההתקפה, ההגנה, קרב-הנסיגה, ההתקדמות והמרוץ. אבל התכנית כוללת גם עיון בגיאוגרפיה, בכלכלה ובסוציולוגיה של המזרח-התיכון, כמו כן במלחמות העולם הראשונה והשנייה ואף במסע-המלחמה בקוריאה. וכאן הוא המקום להעיר כי „צבא-ההגנה-לישראל“ מתכונן אך ורק למלחמה „קונבנציונלית“ נגד הארצות השכנות, ואם יהיה הכרח בכך, גם נגד החזית המאוחדת של ארבע המדינות השכנות גם יחד.

ולבסוף נעיר, שעל הנושא המיוחד של האומה היהודית נשמעות הרצאות מפי פרופסורים מומחים, הבאים ממשרדי-ממשלה שונים.

בבית-הספר זה משתמשים בשבע שיטות שונות להוראה והן:

העבודה האישית שעל התלמידים לעשות בבית, מחזונים, הרצאות,⁶ תרגילים דו-צדדיים על פני מפה, תרגילי קשר המתנהלים בחדרים (תוך כדי שימוש ברשת

(5) נזכיר שום הפעם, כי לא קיימת דיבוייה ב„צבא-ההגנה-לישראל“.

(6) המפקד של בית-הספר למטה-כללי ולפיקוד בישראל, שהוא תנין בית-הספר הגבוה למלחמה בפריס, אין לו כל אשליות לגבי היעילות של שיטת-ההוראה זו שכה מחשיבים אותה גם בצרפת וגם אצלנו. לדעתו צריך היה לבטל את ההרצאות. אפשר היה קודם כל לצמצם אותן בהרבה, ואצלנו אפשר להתחיל בכך בבתי-הספר לקצינים.

קשר שהוכנה מראש, ותוך כדי הפעלת מטות טקטיים במשך שנים שלווה ימים (ולילות), עבודות הנעשות בצותים והכוללות (דבר הנראה לי כמקורי למדי) מחקר בהיסטוריה הצבאית.

הדוקטרינה של הגנת ישראל, כפי שנרמז לי עליה על ידי ראש המטה הכללי וכפי שהעלה אותה לפני בקויה הכלליים המפקד של בית-הספר, ניתנת לסיכום במלים ספורות אלו: פעולת בלימה ושיבוש על ידי ההגנה המרחבית, המתבססת על רשת נקודות-המשען של ה"קיבוצים", שלרשותם עומדים הביצורים ואמצעי הלחימה שבמקום; ובאותה שעה מתפנה חלק-הארי, של הצבא לפעולה אשר משימתה היא: לרכוש מידי האויב את אותו שטח-העומק אשר חסר על אדמת ישראל בשביל המבצע הקרבי.

בהמשך סקירתו המזהירה נגע הקולונל גביש בכמה בעיות של טקטיקה וטקטיקה-רבת, ובהזדמנות זו גם נסך אור (אם מותר כך להתבטא) על חשיבותו של הקרב הלילי בשביל צבא קטן, וזאת בשל השינוי ביחסיה-הכוחות המתחולל בקרב כזה, אשר הישראליים, כידוע, עשו בו שימוש רב במערכת סיני. בשעה שבשביל התקפה מוצלחת בתנאים רגילים צריך יחס הכוחות להיות של 3 לצד המתקיף לעומת 1 לצד המתגונן, הרי בקרב ליל מספיק יחס של 2 מול 1 ואפילו של 1 מול 1.

תשומת-לב מיוחדת מוקדשת ב"צבא-ההגנה-לישראל" להשגת אפקט-אפתעה בזמן ובמרחב. והוא הדין לגבי החיפושים אחרי המהירות, שתמיד נודעת לה חשיבות רבה, ולו גם מנקודת-הראות המדינית. והרי במקרה של התנגשות חדשה ישראל צריכה ותצטרך להציג את העולם בפני עובדה מוגמרת, גם מבחינה טקטית חשוב מאוד שהנצחון יושג בטרם יספיק האויב להפעיל את העתודות שלו. ויהיה זה הדבר הטוב ביותר, אם ידע צבא ישראל להתקיף בעת ובעונה אחת את החזית ואת העתודות של האויב גם יחד, ויהא זה, למשל, על ידי מבצע מוצנח או על ידי מבצע של הבקעה או על ידי פעולת הסתננות.

והרי אלה כמה עקרונות מענינים ללא-ספק, גם אם אינם לגמרי חדשים. והשימוש בהם, בצורה שיטתית-יותר, יהיה בעל חשיבות גם אצלנו.

אשר לכוחות חיל-האוויר הישראלי, מספיק יהיה לציין את התפקיד העיקרי שהם ממלאים, בחינת משען ישיר לצבא-היבשה, למבצעים שבאמצעות תובלה אווירית או למבצעים ימיים. נמצא, אפוא, שהפעלת כוחות האוויריה מהווה נושא לפעולה בין-זרועית.

(7) אלה הם, כידוע, כפרים קולקטיביסטיים או שיתופיים, ועליהם עוד ידובר להלן.

בית-ספר צבאי לחינוך

מוסד זה שוכן בחיפה, בבנין בעל צורה של בית-ספר, והוא כפוף למשרד-הבטחון ולמשרד-החינוך גם יחד. המרות של משרד-הבטחון חלה עליו משום שתלמידיו הם בחינת אנשי-צבא בשרות, ואשר למשרד-החינוך, הרי תכנית-הלימודים נקבעת (לפחות, באופן חלקי) על ידו, וגם חבר המדריכים, עם כל היותו נושא מדים, נמצא מורכב ממורים ומורות.

מוסד זה נקרא גם "בית-ספר על שם הקולונל מרכוס", על שמו של קצין יהודי מארצות-הברית, שנהרג על ידי זקיף, מאחר שללא ידיעת השפה העברית נבצר ממנו לתת את ההסבר הדרוש בתשובה לאזהרה שהושמעה באוזניו, ואכן, לראשונה היה תפקידו היחידי של בית-ספר זה להעניק לצבא את ידיעת השפה העברית. עכשיו יש לו גם המשימה להשוות את רמת ההשכלה הכללית של כל החיילים ונושאי-הדרגות.

ולכן גם תכנית-הלימודים מתחלקת כאן לשני חלקים עיקריים: מצד אחד לימוד השפה עברית, ומהצד השני — השכלה כללית, שבה נכללים ידיעת הארץ, חשבון, היסטוריה, סוציולוגיה.

בכל אחד מענפי הלימודים הללו קיימים מחזורים רבים בשלבים שונים. הנה כי כן, בלימודי השפה העברית קיימת מחלקה למתחילים, מחלקה לתלמידים בעלי ידיעה בינונית ומחלקה למתקדמים בידיעת השפה.

ב"בית-הספר על שם מרכוס" שום דבר לא נעשה מתוך חיקוי למוסדות דומים אחרים, ואת העובדה הזאת מדגישים לפניך בגאווה. תכניות-לימוד, ספרים, הכל כאן מקורי. והעבודה מתנהלת כאן באופן אינטנסיבי, לא יאמן כי יסופר, אך עובדה היא שתקופה של שמונה-עשר ימים בלבד עומדת לרשותו של התלמיד מחוסר-ההשכלה למען יספיק ללמוד קריאה וחשבון! ובודאי שאין צורך להוסיף שיום-העבודה כאן הוא לא של שמונה שעות אלא נמשך הוא גם על חשבון שעות הלילה.

שעורים מיוחדים ניתנים כאן לחיילים היודעים עברית, אלא שלא סיימו את שנות חינוך-החובה. אלה הם על-פי-רוב אנשים שהגיעו מארצות המזרח-התיכון ואפריקה הצפונית. שעורים אלה ניתנים בשורה של קבוצות, המקיפות כל אחת מאה תלמידים בבת אחת, ובדרך כלל נערכים שעורים אלה בשלושת החדשים האחרונים של השרות הפעיל; כמובן, על חשבון תקופת השרות הזה.

בשעורים אלה רוכשים לעצמם התלמידים את אשר החסירו במטענם החינוכי, תעודת-הגמר מאפשרת להם כניסה לבית-ספר מקצועי, שם אפשר ללמוד מקצוע במשך שנה אחת, ולאחר מכן מובטח הסידור-בעבודה על ידי המוסד.

פעמיים בשנה מארגן בית-הספר שעורים מיוחדים לרבי-סמלים, במגמה

להעלות את רמת השכלתם. הנושאים לשעורים אלה הם: גיאוגרפיה כללית, גיאוגרפיה של ישראל, אנטומיה, משפטים, צורת הטיפול בחייל.

מן הראוי לציין שלימודי גיאוגרפיה (ושל הגיאוגרפיה הישראלית במיוחד) שמור להם מקום נכבד בכל מחזורי הלימודים, ולא קשה יהיה להבין את הסיבה לכך, אם נזכור שהאומה היהודית מצטרפת מיוצאי כמאה ארצות שונות, דוברי שבעים וחמש שפות שונות. נמצא, איפוא, שנתקלים כאן בבעית החינוך הלאומי. אך אין זה הכל, והמשימה של „בית-הספר על שם מרכוס“ נמצאת מורכבת עוד יותר, מאחר שנכללים בבית-ספר זה גם כל המפקדים-שאינם-קצינים השומעים במשך שבוע, תשע שעות ביום, הרצאות על צורת הטיפול בחייל (ביחוד בנסיבות ובמקרים קשים), על הטיפוסים השונים של חיילים ועל המשמעת. את ההשכלה הזאת משלימים על ידי הרצאות על בעיות המדיניות הכללית, על מלחמת-ההשרור של שנת 1948, ועל מערכת סיני של שנת 1956. קורסים אלה ניתנים תוך חלוקה לשלבים שונים, בהתאם לרמת הדרגות של החניכים: מועמדים למפקדים-שאינם-קצינים, מועמדים לקצונה.

הקצינים באים בתקופה מסוימת אף הם לשמוע את אותם השעורים אם בתור קצינים-זוטרים ואם בתור קפיטנים. ואזי מעלים את רמת ההוראה לדרגה אוניברסיטאית, וגם את תקופת-הלימודים מאריכים עד לחודש ימים. מכל מקום, הקפיטנים חייבים למלא עוד שרות מיוחד, דומה לזה שעליו דברנו כבר בקשר לרבי-סמלים.

אין ספק שהמעמסה המוטלת על מנהל בית-הספר הזה (מיור של צדו עומד לויטננט) נראית כבר כבדה למדי. אך גם בזה אין עוד די, מאחר שהמוסד מארגן שנה-שנה עוד שני מחזורי-לימודים מיוחדים. האחד נועד ל„ממונים על ההרצאות“ בבית-הספר הצבאיים, ובו משמיעים הפרופסורים מהאוניברסיטה במשך חודשיים וחצי הרצאות הדנות, בעיקר (שוב פעם!), בגיאוגרפיה של ישראל ושל המזרח-התיכון. המחזור השני הוא בעל אופי שונה בהחלט, בו עוסקים במשך חודשיים בהכשרתם של הממונים על סידורי הנופש בצבא.

עצומים הם, איפוא, המאמצים הנעשים על ידי „צבא-ההגנה-לישראל“ למען השכלתו הכללית והינוכו של הצבא, כלומר — של העם כולו. דומני שלא אשגה אם אגיד שאין חזיון דומה לזה בשום מקום אחר בעולם.

מפעלי התעשייה הצבאית בישראל

את מקורם של מפעלים אלה יש לחפש באותם בתי-המלאכה החשאיים שהוקמו עוד לפני שנת 1948, על ידי תנועות ההתנגדות לכובש. אך החל מימי מלחמת-ההשרור המדובר הוא כבר על בתי-חרושת במלוא מובן המילה. אבל אל יעלה מישהו בדמיונו בניגוי-פאר שכמותם רואים בארצנו. בית-החרושת לתת-

מקלעים „עוזי“, עם כל השם העולמי שרכש ואשר עליו עוד ידובר להלן, אין לו בנין אחר אלא זה של צריפי פח גלי. האקלים של הארץ מאפשר לפועלים לעבוד בצריפים אלה בחודשי החורף. והמבנים הפרימיטיביים הללו לא הפריעו ל„תעשייה הצבאית של ישראל“ למכור בחוץ-לארץ בשנת-התקציב 1958—1959 (לאחר מילוי הצרכים של הצבא הישראלי) נשק בסכום של 22 מיליון פרנקים שבייצריים, מבלי להביא בחשבון זה את ההכנסות ממכירת העודפים, כלומר כלי-הנשק שנתישנו או שנלכדו מידי האויב.

מפעלי-תעשייה אלה כפופים למשרד-הבטחון, ובכל זאת ועל אף השם הנישא עליהם, שמור להם האופי האזרחי לגבי ההנהלה והפועלים כאחד. מבחינה אירגונית מחולקים הם לתעשייה סקטורים:

1. ייצור כלי-נשק;
2. ייצור תחמושת;
3. ייצור של אבק-שריפה וחומרי-נפץ;
4. מרכז למחקר, מעבדה מרכזית ופיקוח על הייצור;
5. מינהל, חברה-עובדים וכספים.

למען הדיוק יש לציין שישראל נזקקת, כמובן, לעזרת-חוץ לגבי הכלים הכבדים, דוגמת טנקים, או לגבי האויריה (מייצור צרפתי על-פירוב: „א.מ.איקס“ ו„מיסטר“). אך לעומת זאת מיצרים הישראלים את התת-מקלע שלהם, את המרגמה הישראלית בת ה-12 ס"מ, ואת המרגמה האחרת בת ה-12 ס"מ, לפי פטנט מפנילנד; וכמו כן מיצרת ישראל תחמושת מכל הסוגים.

היחסים בין „מפעלי התעשייה הצבאית של ישראל“ לבין הצבא אין להם אופי שונה מזה הקיים ביחסי בעל-התעשייה והלקוח שלו, פרט לדבר אחד: תעשייה זו עובדת ללא רווחים. הצבא משלם את מחיר הייצור, והוא גם מתגלה (כפי שניתן לי להבחין) כקפדן ביותר לגבי האיכות של המוצרים.

בקיצור, מפעלים אלה נועדו ראשית-כל להבטיח את אספקת „צבא-ההגנה-לישראל“ ונוסף על כך גם לספק עבודה לפועלי ישראל. התפקיד הזה הושג במלואו. אבל מאמץ נוסף ייעשה בקרוב לפתח את העבודה גם בשביל הסקטור האזרחי, אם כי נקל להבין שהבעיה כאן עדינה למדי, מאחר שלא תיתכן התחרות עם התעשייה הפרטית.

ביקור אחד שערכתי בבית-החרושת לתת-מקלע „עוזי“ הוכיח לי לאיזה תוצאות מדהימות אפשר להגיע גם באמצעים צנועים למדי. תעשייה זו משמשת ספק לא רק ל„צבא-ההגנה-לישראל“ אלא גם לצבא גרמניה המערבית ולצבא ההולנדי.

לא כאן המקום לתת תאור מלא של תת-מקלע זה ושל דרכי ייצורו. אך יהיה זה, נדמה לי, מן הראוי לתת סיפוק כלשהו לסקרנותו של הקורא על ידי

ציון סגולותיו העיקריות של כלי-נשק זה: משקלו 3.5 ק"ג; הקוטר 9 מ"מ; מחסנית בת 25 כדורים (ולפי הזמנה מיוחדת: בת 32 או 40 כדורים); מהירות הירי 550 עד 600 יריות לדקה; הקת עשויה עץ (ולפי הזמנה מיוחדת — עשויה מתכת ומתקפלת); הטוח היעיל — 200 מ'. יש עוד להוסיף שתת-מקלע זה עושה רושם של כלי פשוט וחזק.

הביקור שערכתי בערוכת המרכז למחקר הוכיח לי שישראל מיצרת מכלול שלם של תחמושת, של רימונים, של מטעני-נפץ, של מיטיל-רקטות, — אשר דגמייהם, שלעיתים הם שונים משלנו, הנם מענינים מאוד. כחוט-השני עוברת בכל המוצרים הללו הפשטות, אך לא על חשבון רמת השכלול בעיבוד.

ההתישבות החקלאית

הצעדים הראשונים של ההתישבות היהודית החדשה על פני השטח הנכלל כיום במדינת ישראל, עקבותיהם מוליכים עד לשנת 1870, אך בכל התקופות היתה ההתישבות הצבאית בחינת הנשק הראשון במעלה בידי התנועה הציונית. הכפרים הראשונים הוקמו על בסיס של משק פרטי, כאשר כל אכר מחזיק באדמה משלו ומעבד אותה בעזרת עבודה שכירה. שיטה זו לא היה בה כדי להשביע רצון מבחינה חברתית וכלכלית וביחוד מבחינת המטרה — לכבוש מחדש את הארץ למען האומה היהודית. והנה, החל משנת 1909, נעשה הנסיון להקים כפרים בעלי אופי קולקטיביסטי או שיתופי מוחלט, הידועים בשם "קיבוץ", אשר שובצו, כמוכר, מתוך התחשבות בתנאים החקלאיים, אך גם מתוך ראייתם כעמדות צבאיות שיש להיאחז ולהחזיק בהן. ואירגון ה"נח"ל של הנוער החלוצי הלוחם, המורכב מבחורים ובחורות מתנדבים, והמשלב במסגרתו את ההכשרה הצבאית, ההכשרה החקלאית והקמת קיבוצים חדשים באזורי הספר, יש בו כיום כדי לפתח בית-רשאת את הרשת של נקודות-המשען אשר הן הן המהוות את ההגנה המרחבית.

אין לך הוכחה נעלה יותר לאופיו הקונסטרוקטיבי של הצבא הישראלי ולתרומתו הגדולה למפעל היצירה הלאומית מאשר הארגון הזה של נח"ל. אבל באופן מקביל להקמת הקיבוצים נוסדו, החל משנת 1921, גם כפרים קואופרטיביים, הידועים בשם "מושב"¹⁰ ואשר נועדו לאותם החקלאים שהחיים

(8) לשם השוואה נזכר שהתת-מקלע שלנו דגם 43/44 משקלו בלי המחסנית 4.69 ק"ג, ורובה-הסער שלנו, כולל המחסנית, משקלו 5.5 ק"ג. בחוץ-לארץ נראים כלי-נשק אלה כבדים מדי, גם קצת מסובכים.

(9) "קיבוץ" פרושו בעברית קבוצה, "גרופ".

(10) "מושב" הוא קיבוץ של "מושב עובדים", שפרושו בעברית הוא "קואופרטיב של אכרים זעירים העוסקים בעבודה חקלאית".

הקולקטיביסטיים אינם לפי טעמם. צורת-החיים זו הכתה שרשים במהירות רבה, ובימינו אלה קרוב למחצית הישובים החקלאיים היא בעלת צורה של מושבים. כל משפחה במושב (שאינה עוד מפורדת כמו בקיבוצים) מחזיקה בחלקת-האדמה משלה ומעבדת אותה בכוחותיה-היא. במשותף נעשות במושב הקניה והמכירה של המוצרים, כמו כן הקניה והניצול של המכונות החקלאיות. גם אירגון לעזרה הדדית אפשר למצוא במושב.

"חבל לכיש" שראיתו מקרוב, הנמצא במרחק של כחמישים קילומטר דרומית מתל-אביב, מהווה אירגון המפעיל את שיטת המושבים בהיקף גדול.

כאן צריך היה קודם-כל להביא מים בצינורות ממרחק של כששים קילומטר. לאחר מכן הוקמו, בחינת "יש מאין", שש קבוצות של חמישה-רששה כפרים כל אחת. בכל אחת מהקבוצות הללו הנך מוצא מרכז לטרקטורים, מרכז האספקה לרפת, קואופרטיב למכירת כל מיני סחורות, רופא, בית-ספר, מרכז סוציאלי, ובמרכזו של החבל כולו, אשר שטחו הוא כגודל הקנטון של ז'נבה, נבנתה עיר חדשה בשם קרית-גת.

החבל נבנה בצורה המאפשרת את הניצול במקום של כל היכול והיצור. ובקרית-גת הנך מוצא מפעל-תעשייה המבוססים על כל מה שמספקת כאן עבודת החקלאות וגידול-הבהמות על אדמת החבל.

מאה אלף הקטרים קיבלו כאן את הזיבול הדרוש, ונתישבו פה ארבעה-עשר אלף נפשות. כלומר אלפיים ושש מאות משפחות, יוצאות עשרים וארבע ארצות שונות ובעלות רמות השכלה והינוך שונות ביותר. אנשים מחוסרי השכלה כלשהי גרים כאן בשכנות עם בעלי השכלה גבוהה. וכל זה מהווה שלמות אחת!

ועל זה יש להוסיף שמבחינה צבאית מהווה "חבל לכיש" מעין מעוז שהוקם על פני הצייר (הכביש או מסילת הרכבת) המוביל מבאר-שבע לתל-אביב, כלומר על פני אחד מ"קווי-החדירה" המובילים מהשטח המצרי אל לבה של ישראל.

משום כך לא ראיתי זאת כדבר יוצא-דופן להקדיש מקום מיוחד להתישבות החקלאית על דפי ירחון צבאי, מאחר שהמדובר הוא על מדינה שאין להפריד בה בין ההכשרה הצבאית לבין הפעילות הכלכלית. וכמוכחה לדבר אציין שהגנרל משה דיין, המצביא המזוהר במערכת סיני, הפך להיות שר החקלאות, וכיום מחפש הוא פתרון לבעיית החלב המעיקה גם שם כמו אצלנו.

ה סי כ ו ם

אילו צריך הייתי כעת לסכם את מספר הקוים שהעליתי כאן לתאור דמותו של "צבא-ההגנה-לישראל" (ללא כל יומרה למצות על ידי כך את הנושא), כי אז הייתי אומר שהרושם הוא של חוסן, פשטות ונעורים.

שני קרבות הגנה של מחלקות רובאים סובייטיות

א. הדיפת התקפה בתנאי ראות מוגבלת

המירר מ. פריסניאקוב

הדבר אירע בחזית מורמנסק, בגזרת ההגנה של רגימנט הרגלים של הגברדיה ה-28 (השייך לדיביזית רובאית הגברדיה ה-10 הרוסית). על ההר „קאפקאן” החזיקה בקטע ממערף ההגנה מחלקת רובאים בפיקודו של סגן וויטאניקוב.

המוצב המוגן של המחלקה היה מותקן היטב מנקודת ראות הנדסית. היו בו שתי הפירות קלעים (העיקרית והמישנית) שנחפרו מלוא העומק ושנמצאו במדרונות הצפון של הגבעה, במרחק 80—100 מ' זו מזו. בתוך החפירות הותקנו עמדות מקלע ושווחות לרובאים. החפירות היו מחוברות ביניהן בשתי תעלות קשר. לפנין, במרחק 40—50 מ' מן החפירה הראשונה, הוקמה גדר תיל חד-תלתלית. השטח שבין גדר התיל והחפירה הקדמית היה ממוקש. במדרונות

(1) שמה של עיר בצפון הרחוק של רוסיה, בצפון מערב של חצי האי קוקה הענקי, לאיירחק מהגבול שבין בריה"מ לפינלנד, העובר כאן בשטחים גבעיים, ולרוב השופים מצמחיה. — המעור.

גם אם מקדישים שם את הזמן הדרוש למפגן¹¹, הרי גם סגל הפיקוד (ביניהם מספר גדול של בעלי נסיון קרב) וגם הגייסות, הלבושים תמיד במדי שדה, או בבגדי עבודה (אין גם לבוש אחר), כולם הם לוחמים אמתיים, כשם שכולם הם, כנראה, גם חלוצים, העומדים „תמיד במצב הכן” למילוי משימתם. אי אפשר כלל שלא להתרשם מהאמונה הלוהטת המפעמת בלב כולם, מהתנופה מהגאווה שהם מבטאים על כל צעד ובכל הזדמנות.

היכולת הצבאית הגלומה בישראל נמצאת בקו של עליה מובהקת, ואין כלל ספק בדבר שצבא זה ידע (פעם נוספת, אם יהיה צורך בכך) להבטיח את הגנת ארצו בפני המדינות השכנות. ובאותה שעה מהווה צבא זה בימי שלום¹² את כור ההיתוך בו מתמזגים לשלמות הומוגנית היסודות השונים כל-כך של תושבי הארץ.

- (11) מפגן שמורגשת בו ביותר השפעת השיטות הבריטיות, באשר עובדת קיומה של „המעצמה המנדטורית” במשך שנים כה רבות בארץ זו השאירה רישומיה בשטחים רבים וביחוד בקרב הצבא.
- (12) המונח „מלחמה פושרת” יכול היה להתאים יותר למצבה של ישראל. אמר לי קצין ישראלי: מבחינת ההכשרה הצבאית נאצר הוא בן בריתנו הטוב ביותר.

מקורות ומחברים

(המשך מעמ' 2)

הפתעה טקטית מאת הקול' א. לאבאדיאב

המחבר מותח ביקורת תריפה על ספר סוביאטי שעניינו ההפתעה הטקטית, מאת הקולונל, נ. ג. פרוזורוב, ובכך פותח הוא לעינינו אשנב אל אירחיה המחשבה השוררים כיום בקרב הקצונה הסובייטית בתחום תורת הלחימה.

המאמר נתפרסם בכתבי-עת של הצבא האדום, „המבשר הצבאי” („Военный Вестник”).

את שיתוף-הפעולה עמה. לתכלית זו נמצא באזור המוצב של מחלקת-הרובאים, מטעם פלוגת-המרגמות, רגם-צופה, שתפקידו היה — במקרה הצורך — לבקש ולבקר אש-המרגמות. בגישות אל הקו-הקדמי של הגנת המחלקה, ובאגפיה, תוכננה לפרטיה אש-סכנה על-ידי ארטילרית רגימנט-הרגלים.

לעת התחלת התקפת הגרמנים נמצאה בקו-הקדמי של המחלקה כיתת-הרובאים א' עם מקלע-קל, שני צלפים ורגם-צופה. שתי כיתות-הרובאים הנותרות, מקלע-קל וכן מקלע-בינוני — נמצאו, עם מפקד-המחלקה בראשם, במחפורות. הם היו צריכים, עם רדת החשיכה, להחליף את כיתת-הרובאים א' ולהגן במשך שעות הלילה על הקו-הקדמי של המוצב-המוגן המחלקתי. במקרה של התקפת-יום הוטלה על כיתות-הרובאים ב' וג' המשימה: עם גמר ההכנה-הארטילרית להתקפת האויב — לצאת אל הקו-הקדמי ולהיערך להגנה מימין ומשמאל לכיתת-הרובאים א'.

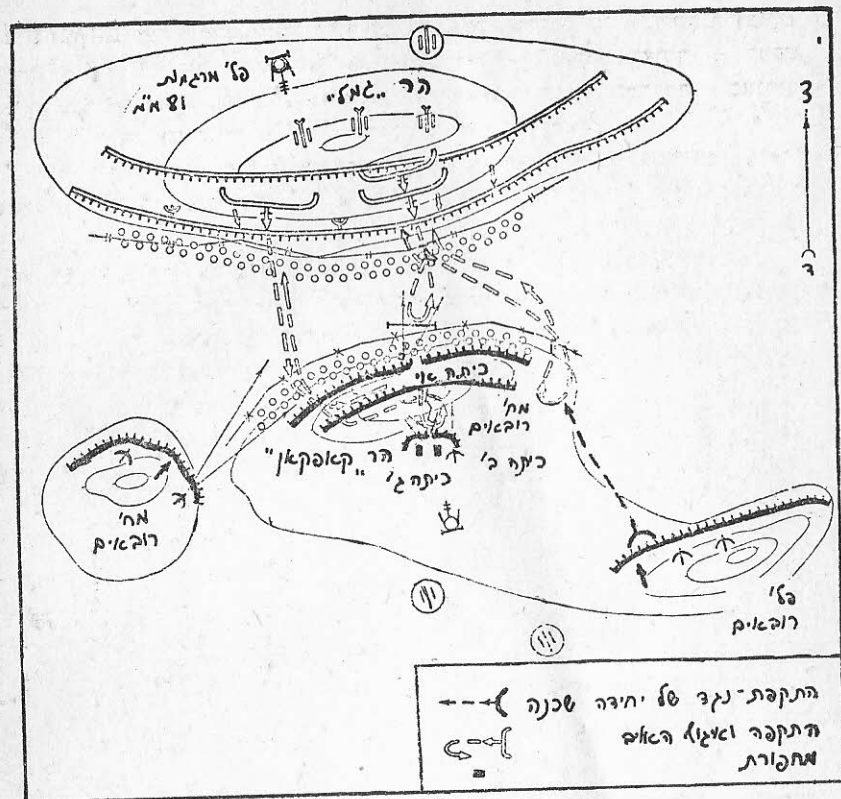
כנגד המוצב-המוגן של המחלקה עמדו כשתי מחלקות של הגרמנים, בעמדת-הגנה שעל ההר „גמל“.

באמצעות התצפית נתגלה כי ב-9 במאי פתח האויב שני מעברים בגדר-התיל ובשדה-המוקשים ש70; וב-10 במאי ביצע הוא טיווח-ארטילרי מוקדם על המוצב-המוגן של המחלקה ועל הקטעים השכנים של מערך-ההגנה. ערב התקפתו לא קיים האויב ירי על העמדות הרוסיות, ואפילו לא פתח באש על אותן יחידות-משנה רוסיות שביצעו עבודות הנדסיות לשיפור מערך-ההגנה. כל זה העיד והוכיח, כי הגרמנים התכוננו לפעולות התקפיות.

ב-14 במאי, בשעה 13.00 בדיוק, פתח האויב באש בכינון-ישיר מתותחים בני 37 מ"מ אל עמדות-הנשק-המסייע ועמדות-התצפית של המחלקה ושל יחידות-המשנה השכנות. בעת ובעונה אחת פתחו גם מקלעי-האויב באש אל עמדות-הנשק-המסייע. כעבור 5 דקות פתחו הגרמנים באש כבדה מכלים-ארטילריים בני 75, 105 ו-150 מ"מ וממרגמות בנות 81 ו-105 מ"מ.

אש הארטילריה והמרגמות נמשכה 45 דקה. היריב הפגין אותם האזורים ועמדות-ההגנה, שכלפיהם ביצע מקודם ירי-טיווח. במשך פרק-זמן זה ירה האויב למעלה מ-300 פגזים ופצצות-מרגמה ומהם יותר מ-60 אחוז פגזי-עשן. פגזי-העשן יצרו ענן סמיך של ערפל מלאכותי. הראות בקטעים-שהועשו לא עלתה על 5 מ', אך ב„פרוודורים“ שבין ענני-העשן הסמיכים הגיעה לפעמים עד ל-150—200 מ'.

משנפתחה ההכנה-הארטילרית — החלה פלוגת-רובאים (בערך) של האויב, המצויידת בתת-מקלעים, רובים ורמוניידי, להתקדם; היא נעה בשתי קבוצות, בחיפוי מסך-עשן, משטח-ההיערכות שלה, דרך המעברים שהותקנו מראש על-ידי הגרמנים בשדה-המוקשים וגדר-התיל שלהם. לאחר שיצאה אל מחוץ לתחום

האחוריים של הגבעה, במרחק 70 מ' מן החפירה השניה, היו למחלקה מחפורות, ששימשו מחסה ומקום-מנוחה לחייליה. הן התחברו עם החפירה השניה באמצעות תעלת-קשר.

המוצב-המוגן של המחלקה נמצא מתבלט למדי קדימה — לעומת קטעי-ההגנה השכנים — לעבר האויב, והיה מרוחק ממנו כ-350 מ' בלבד. אגפי המוצב-המוגן של המחלקה היו פתוחים. יחידת-המשנה השכנה, שקטע-ההגנה שלה נמצא בדירוג-לאחור מימין, במרחק כ-800 מ', יכלה לאבטח את אגף-הימין של המחלקה רק באש מקלעים. האבטחה על אגף-השמאל היתה טובה יותר. כאן נמצאה עמדת-ההגנה של היחידה השכנה — בדירוג-לאחור משמאל — במרחק של 150 מ' בלבד.

פלוגת-מרגמות בנות 82 מ"מ סייעה למחלקת-הרובאים. מפקד-המחלקה אירגן

מכשוליו ההנדסיים של היריב התפצלה הקבוצה השמאלית שוב לשתי קבוצות. מכאן ואילך נמשכה ההתקפה בשלוש קבוצות: — ימנית, מרכזית ושמאלית. ארטילרית האויב הוסיפה לנהל את חזקה על הקו־הקדמי של אזור הגנת המחלקה עד אשר חיל־הרגלים התוקף הגיע עד לטווח של 150 מ' ממנו. אחר־כך הפסיק האויב את אש על חפירת־הקלעים הראשונה — אבל חיזק אותה כלפי החפירה השנייה ועל המחפורות.

קבוצת השמאל של הגרמנים, שמנתה כ־30—35 איש, תקפה מתוך כוונה לעקוף את הגבעה „מלכודת“ מצפון־מזרח. צופי יחידת־המשנה השכנה שמימין, שנמצאו בקרבת המוצב־המוגן של המחלקה, הבחינו בעד הפערים שבין ענבי־העשן בתנועת קבוצת אויב לעקיפת הגבעה „מלכודת“ ודיווחו על כך למפקדם. כדי שלא להניח לאויב לבצע את עקיפת גבעת „מלכודת“, ולא להרשות לו לחדור לעורף המערך, שלח מפקד הפלוגה קבוצת רובאים, עם מקלע קל, לקראת האויב התוקף.

לאחר שיצאו באגפו של האויב התוקף, פתחו עליו לפתע הרובאים באש ממרחק 40—50 מטר. על אף עדיפותה המספרית נאלצה קבוצת־השמאל של האויב, שסבלה אבידות כבדות בהרוגים ובפצועים, לחזור לעמדות־המוצא שלה.

קבוצת־המרכז של הגרמנים, שמנתה לא פחות מ־25—30 איש, תקפה את מוצב המחלקה מן החזית. הרובאים, הצלפים והמקלענים, שנמצאו בקו־הקדמי של מערך־ההגנה, גילו בעד הפערים שבמסך־העשן את תנועת האויב — ופתחו עליו באש רובים ומקלעים. אף־על־פי־כן המשיכו הגרמנים בהתקדמותם.

הרגם־הצופה, שנמצא בקו־הקדמי של מחלקת־הרובאים קרא לפתוח באש־השכנה של פלוגת־מרגמות. אש זו הונחתה אל לפני הקו־הקדמי של הגנת־המחלקה. האש העזה של פלוגת־המרגמות כיסתה את כל קבוצת־המרכז של האויב. הגרמנים, שסבלו אבדות כבדות, ניסו לחמוק מהשטח המוכה באש המרגמות. אולם על אף רוע תנאי־התצפית, שהיתה כמעט בלתי־אפשרית, הבחין בכל־זאת מפעם בפעם הרגם־הצופה בפעולותיו של האויב — וביקש את אש המרגמות בהתאם.

לפי קריאתו של מפקד המחלקה הונחתה אש־שכנה גם על ידי הארטילריה. היא ניהלה את אשה לפי המטרות שתוכננו מראש, מקצת קרוב־יותר אל הקו־הקדמי של הגנת האויב — ובאגפיו של המוצב המחלקתי. מסך־העשן הסמיך לא הניח לתותחנים לצפות על התפוצצות פגזיהם ולעקוב אחרי פעולות האויב.

לבסוף, קבוצת־המרכז של האויב, שנקלעה לאש שכנה חזקה של מרגמות וסבלה אבידות כבדות, נסוגה — בדומה לקבוצת־השמאל — אל עמדות־המוצא שלה.

כיתת־הרובאים א', שנמצאה בחפירה הראשונה, סבלה אבדות כבדות מאש ארטילרית האויב.

קבוצת־הימין של האויב, שמנתה כ־25 איש, פתחה — על־אף אש־המקלעים שניהלה נגדה יחידת־המשנה השכנה שמשמאל — מעברים בגדר־התיל ובשדה־המוקשים. היא פרצה עתה באיך־מפריע לאגף־השמאל של מוצב המחלקה, שנתגלה כבלתי־מוגן. כשלא נתקל בהתנגדות, פנה האויב בתנופה לאורך החפירה הראשונה מזרחה, לעבר האגף הימני של המוצב. עתה העתיק הוא את אש הארטילריה והמרגמות מן החפירה השנייה וממחפורות המחלקה אל עומק מערך־ההגנה.

הופעת כוחות עדיפים של האויב באגף־השמאל של כיתת־הרובאים א' היתה בלתי־צפויה למחלקה. אך למרות זאת גילו החיילים התנגדות תקיפה לאויב.

משנתקל בהתנגדות מצד כיתת־הרובאים א' התחיל עיקר־כוחה של קבוצת־הימין הגרמנית — שאיבטחה עצמה בפני כיתה א' על ידי מקצת מאנשיה — להתפשט לעבר מחפורות המחלקה, בהשתמשו לכך בתעלות־הקשר ובחפירה השנייה.

כיתת־הרובאים א' נמצאה עתה בסכנת־כיתור. משמאלה ומעורפה (של כיתה א') היתה קבוצת־הימין של האויב; מלפניה — קבוצת־המרכז שלו, הנתונה אמנם לאש־שכנה של המרגמות; ומימין — במרחק עשרות מטר אחדות בלבד — נהלה יחידת־המשנה השכנה קרב עם קבוצת־השמאל הגרמנית.

אך העתיק האויב את אש הארטילריה והמרגמות ממחפורות המחלקה אל עומק מערך־ההגנה, הוציא מפקד־המחלקה את כיתת־הרובאים ב' ורג' מתוך המחפורות, אך היה כבר מאוחר־מדי לקדמן עד אל הקו־הקדמי. האויב כבש את החפירה הראשונה וקרבו־והלך אל השנייה. לכן אירגן מפקד־המחלקה את ההגנה באזור המחפורות. הוא פקד על כיתת־הרובאים ב', ואתה מקיב אחד, להעריך להגנה באזור המחפורות הימנית, בחזית לצפון־מזרח, ולהדוף את התקפת האויב מצפון־מזרח. כיתת־הרובאים ג' נצטוותה להעריך להגנה ליד המחפורת השמאלית — ולהדוף את התקפת האויב מצפון.

משהתקרבו הגרמנים עד למרחק כ־15—20 מ' מן המחפורות — פתחה המחלקה באש מקלעים, תת־מקלעים ורובים ו, „כיסתה“ את הגרמנים ברימוני־יד. בסופו של קרב קצר זה נסוג האויב בכיוון צפון־מערב, לאחר שאיבד 7 אנשים, בהרוגים.

לאחר שהדפו כיתת־הרובאים ב' ורג' את התקפת חיל־הרגלים של האויב, נשאר במקום, בכוננות להדיפת התקפות נוספות, אך, כעבור כ־10 דקות שכך הקרב באזור ההגנה של מחלקת־הרובאים, מפקד המחלקה הוציא את כיתת־

הרובאים אל הקור־הקדמי של מערך ההגנה, אירגן תצפית ואבטחה והחל בשיקומם של קטעי מערך ההגנה ההרוסים.

מסקנות

1. מפקד המחלקה גילה את סימני התכונות האויב לפעולות התקפיות (פתיחת מעברים במכשולים הנדסיים; טיווח ארטילרי על מוצב המחלקה; והעובדה כי ערב ההתקפה חדלו הגרמנים מלירות על שטח־תנוחתם של הגייסות הרוסיים) — אבל הוא לא נקט כל אמצעים נוספים להדיפת התקפות אפשריות. הקור־הקדמי לא הוגבר בכוחות ובאמצעי־אש נוספים; כמקודם, נשארו בו רק כיתת־רובאים אחת ומקלע־קל אחד. לא הוכנה מראש אש תותחים, מרגמות ומקב"ים אל המעברים שנפתחו במכשוליו של האויב.
2. אף־על־פי שהרוח נשבה מכיוון הגרמנים (מצפון־מערב) לא נקט מפקד המחלקה באמצעים הדחופים להדיפת התקפות אפשריות שתיערכנה תוך כדי שימוש בעשן. כלי־הנשק שבמחלקה לא הוכנו מראש לניהול אש על אויב תוקף. במקרה שיעשין את אזור־ההגנה שלה; כלומר — בתנאי ראות מוגבלת. הן התותחים והן המרגמות — שמשימתם היתה להדוף את התקפת האויב בעודו בשטח שלפני הקור־הקדמי של מחלקת־הרובאים — לא הוכנו לתפקיד זה.
3. השימוש בעשן על־ידי האויב לצורך אבטחת התקפתו נתגלה למחלקה כדבר לגמרי בלתי־צפוי. חייליה לא היו מוכנים לפעולות־קרב בתנאים אלו. התותחנים, הרגמים והמקלענים לא יכלו, בתנאי העשנה, לעקוב אחרי פעולות האויב ולנהל אש נצפית. ברם, על אף הריכוז הרב של העשנה, והראות הלקויה מאוד בתוך העשן, היתה אפשרית — בתנאים של ארגון טוב — תצפית על האויב. על כוחות־אתה ועל האש־הארטילרית שלך. דוגמאות לכך — התצפית של חיילי כיתת־הרובאים א' על התקפת קבוצת־המרכז הגרמנית, ובקרת אש המרגמות על־ידי הרגם־הצופה. הללו קיימו את התצפית דרך הפערים שבמסכי־העשן.
- לכלי־הארטילריה ולמרגמות אבדו, בגלל מסך־העשן, נקודות־הכיוון בהן השתמשו לירי בתנאים היומיים הרגילים. לא הוכנו מראש היתדות המיוחדות שהיו עשויות לשמש כנקודות־כיוון בתנאי ראות־מוגבלת; וכתוצאה לא יכלו כלי־הארטילריה והמרגמות לנהל אש מבוקרת. למקלעים לא היו האביזרים המיוחדים לניהול אש בתנאי ראות־מוגבלת אל מטרות מטווחות־מראש.
4. מפקד־המחלקה חשב בטעות, כי האויב יסיים את ההכנה־הארטילרית להתקפה בעת־זו־בעונה־אחת בכל אזור־ההגנה של המחלקה כולו — היינו, גם בהפירה הראשונה וגם במחפורות; ולכן נמצאו עדיין כיתות־הרובאים ב' ו'ג' במחפורותיהן ברגע שהאויב הפסיק את אש הארטילריה והמרגמות שלו על הקור־הקדמי — אך חיזק אותה כלפי המחפורות! כתוצאה, נשארה בשעת התקפת

חיל־הרגלים הגרמני כיתת־הרובאים א' בקור־הקדמי של מערך־ההגנה יחידה, פנים־אל־פנים מול האויב העדיף־במספרו, ורק התנגדות עקשנית של כיתת־הרובאים א' וכן פעולות נמרצות של היחידה השכנה שמימין ושל פלוגת המרגמות, מנעו מן האויב את ההשתלטות על הגבעה „מלכודת“.

5. לא נקבע אות לקריאת כיתות־הרובאים ב' ו'ג' מתוך מחפורותיהן ע"י כיתת־הרובאים א' במקרה התנפלות־פתע של האויב. לא היה קיים קשר ביניהן. מפקד המחלקה — כשחסרו לו ידיעות כלשהן על האויב ועל כיתת־הרובאים א' — לא נקט בשום אמצעים כדי להשיגן. הוא לא דיוח למפקד הפלוגה על מצב המחלקה ועל פעולותיה ולא התאמץ לקבל ידיעות על המצב ממפקד הפלוגה ומן היחידות השכנות.
6. פעולות המחלקה בקרב־המגע עם האויב ליד המחפורות היו הססניות ובלתי־תקיפות. מפקד המחלקה לא ניסה לכתר את האויב ולהשמידו או לשבותו. כשהאויב נסוג מאזור המחפורות, לא אירגן מפקד המחלקה רדיפה אחריו — והניח לו לסגת לשטח תנוחת־גייסותיו.
7. במקום להחזיק בקור־הקדמי של מערך־ההגנה בשעות־היום שליש מאנשיה של כל אחת מכיתות־הרובאים ובאופן כזה להגן על אזור־ההגנה של המחלקה כולו — הקצה לשם כך מפקד המחלקה כיתת־רובאים אחת בלבד, שהגנה רק על שליש אזור־ההגנה של המחלקה. שני־השלישים הנותרים של אנשי המחלקה לא פעלו בהגנה, ונמצאו במחסה. דבר זה הניח לאויב להתגבר על אזור־ההגנה של המחלקה לכל עומקו — ולהגיע עד למחפורות.
8. דוגמה זו של הדיפת התקפה במצב בו משתמש האויב בעשן — מלמדת כי בשעת תכנון ההגנה וארגונה הייב מפקד־המחלקה לחזות־מראש כל מיני גירסאות — שונות ומגוונות — להדיפת התקפות האויב בתנאים שונים של מסיבות־קרב. חיילי המחלקה, בהיותם בהגנה בשעות־היום, חייבים להיות מוכנים בכל רגע גם להדיפת התקפה המס־תייעת בשימוש בעשן בממדים נרחבים ובמרוכז; כלומר — בתנאי ראות־מוגבלת.

אזור ההגנה של מחלקת-הרובאים א' ושל המחלקה השכנה שמשמאל הותקן כצומת נ"ט של הגדוד, בו היו 8 תותחים בני 76 מ"מ ו-45 מ"מ; 6 מאלה תפסו עמדות-אש בקטע שבין הכביש לבין מסילת-הברזל, דהיינו בכיוון שהיה המסוכן ביותר מבחינת אפשרות מעבר טנקים; ולכן היתה המשימה שהוטלה על המחלקה חשובה במידה יוצאת מן הכלל.

השטח, שהשתרע לפני חזית-ההגנה של המחלקה, היה פתוח, וניתן למעבר טנקים, וצידוד-לחימה אחר, בכל מקום. במרחק 350—400 מ' מקו-ההגנה הקדמי נמצאה, בתוך האזור התפוס בידי כוחות הגרמנים, נקודת-הישוב מודיטאן, אשר היריב יכול היה להשתמש בה כבנקודת-מוצא להתקפה.

לאחר העריכו את המצב, החליט מפקד המחלקה: לתפוס מערך הגנה בתבנית של שלוש כיתות בקו חזיתי אחד תוך הקדשת תשומת-לב מיוחדת להגנת הכביש; למנוע — תוך כדי הישענות על מערכת אש נגד-טנקים ונגד-אדם ועל מכשולים הנדסיים — מהאויב לפרוץ לאורך הכביש; לגרום לו אבדות ולאצו לותר על התקדמות בקטע זה.

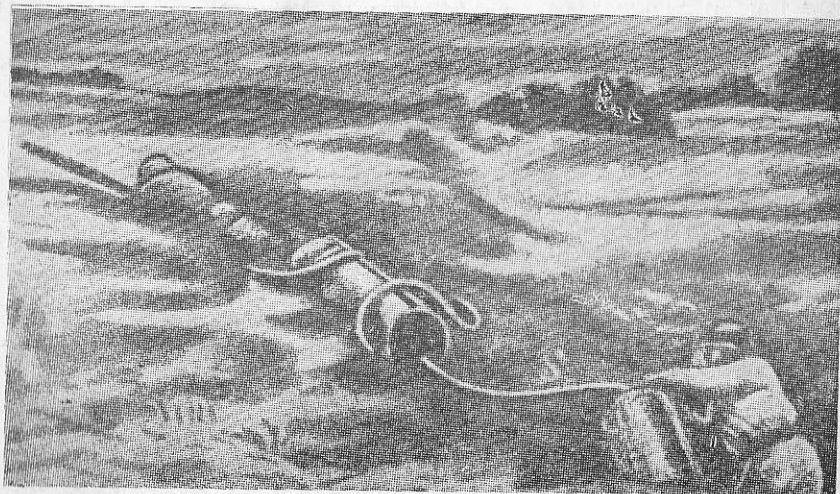
רוחב הקטע עליו הגנה המחלקה היה כ-150 מ'. על הכיתות הוטלו המשימות הבאות:

● על כיתת-הרובאים ב' והמקלע — לתפוס עמדות-הגנה על הכביש שרוחבו 100 מ' — ותוך כדי הישענות על מערכת-החפירות ועל הלהבירים-הפוגאסיים והמכשולים הנדסיים, לא לתת לאויב לפרוץ את ההגנה בקטע זה;

● על כיתת-הרובאים ב' והמק"ב — לתפוס עמדות-הגנה על הכביש ומשני צדדיו, בקטע שרוחבו 50 מ' — ובשיתוף-פעולה עם היחידות השכנות לא להניח לאויב לפרוץ לאורך הכביש; על כיתת-הלהבירים — להקים בקו-הקדמי של ההגנה, בקטע שרוחבו 150 מ', את כל 20 הלהבירים בסדר הבא: 10 הלהבירים (חמשה-חמשה) — בשני צדיו של הכביש, בכוננות להטיח אש צולבת עליו; 10 הלהבירים (חמשה-חמשה) — לאורך הקו הקדמי, משני עברי הכביש; ולא להניח לחיל-הרגלים ולטנקים של האויב להגיע אל חפירת-הקלעים של ההגנה ולהשמידם עוד לפני הגיעם אל הקו-הקדמי.

בתאמו את עניני שיתוף-הפעולה באש, הצביע מפקד-המחלקה על הצורך לארגן תצפית שתעקוב אחרי הפעולות בגזרות כל ארבע החוליות של הלהבירים-הפוגאסיים, כדי שניתן יהיה להשתמש בהם בתכליתיות הרבה-ביותר ברגע שהאויב יתקרב עד למרחק של כ-50 מ' מהקו-הקדמי. את פיצוץ סילוני-האש של הלהב-יריים-הפוגאסיים חייבת היתה להשלים אזי אש ארטילריית-הכינון-הישיר וכלי-הנשק של הרגלים.

ב-19 בפברואר, בשעה חמש בבוקר, פתחו הגרמנים בהכנה-ארטילרית על הקו הקדמי של הגנת רגימנט-הרגלים ה-94, ברכוזם את עיקר עצמת אשם על הכביש. חיל-הרגלים הרוסי נחבא בתוך המחסות; ב-רבוזמן יצא חיל-הרגלים הגרמני מן החפירות והתחיל „להצטבר” לפני הקו-הקדמי הסוביטי, לשם זינוק. הגרמנים קיימו את הנחתת-אש על הקו-הקדמי במשך 40 דקה — ואחר-כך העתיקו את האש לתוך עומק מערך-ההגנה. אז יצאו חיילי המחלקה א' במהירות ממחסותיהם, חזרו לעמדות האש שלהם והתחילו להאיר בזיקוקים את הגישות אל הקו-הקדמי. משהתגבר חיל-הרגלים של האויב על מכשולי-התיל, פתח בהתקפה. על מערך-הקרב של המחלקה ניסו עתה לעלות קרוב ל-150 מחיילי-האויב. אף בקטעי-ההגנה של המחלקות השכנות עברו עתה הגרמנים להתקפה. העובדה, שהאויב התקיף בעת ובעונה אחת, ובתנופה רבה, לכל רוחבה של גזרת-ההגנה גרמה למבוכה מסוימת בקרב המגינים. אף-על-פי-כן — לפי פקודת מפקד המחלקה — פתחו כל החיילים באש-מטחים. המקלעים החלו לטרטר. כשהשרשרות התוקפות של חיילי-האויב התקרבו עד למרחק 20 מ' מעמדות הלהבירים-הפוגאסיים, שהוצבו לאורך הקו הקדמי, הופעלו — לפי פקודת מפקד המחלקה — כל 10 הלהבירים-הפוגאסיים בעת ובעונה אחת. כ-50 מאנשי-האויב הושמדו. הקרב התנהל תוך הארה מתמדת של השטח על-ידי שני הצדדים. חיילי המחלקה המתגוננת הגבירו עתה את אשם;

להביר של חפרות. החייל הקדמי מכוון את המסלן.
החייל האחורי מפעיל את המיכלים.

הפתעה טקטית

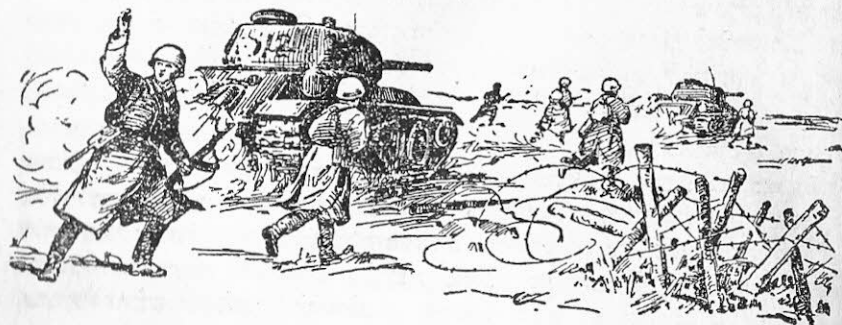
(סקירה על ספר בנושא ההפתעה, מאת הקולונל ו. ג. פרוורוב)

הקולונל א. לאבאדיאב

תולדות אמנות המלחמה מעידים, כי בכל המלחמות שבכל הזמנים, החל מראשית דבריהימים, היתה ההפתעה אחד מגורמי היסוד לבצחון בקרב. אמנם שיטות ניהול המבצעים הצבאיים נשתנו בהתאם להתפתחות הטכנית של אמצעי הלחימה, ולמטטר הסוציאלי של החברה, אך בדבבד עם תמורות אלה שופרו גם האמצעים והשיטות להשגת הפתעה, וחשיבותה של ההפתעה גדלה והלכה בהתאם למידת הפיתוח והשיכלול שהושגה בחימוש ובציוד קרב למינהו.

והנה, בתנאים השוררים כעת — עם הופעתם של כלי-נשק גרעיניים ואמצעים אחרים להשמדה המונית, ועם גידולן פייכמה-זכמה של עוצמת מהלומות-האוויר גדולות-המימד והמרוכזות, ועוצמת אש הארטילריה וכן הגידול בניידותם ובתמרינותם של הגייסות — הגיעה ההפתעה למדרגת חשיבות מכרעת בהשגת הנצחון בקרב. אי-לזאת, הלימוד היסודי של הדרכים והאמצעים להשגת הפתעה הוא ללא ספק אחד „השאלות הבוערות” של אמנות-המלחמה הסובייטית.

בספרו „אפתעה טקטית” ניסה הקולונל ו. ג. פרוורוב לפרש את משמעותה של ההפתעה ולהראות כיצד היא מושגת במצבי-קרב שונים. כן בחן

הופעלו רימוניידי. האויב רבץ תחילה על הקרקע — ואחר-כך החל נסוג אל עמדות-המוצא שלו.

בכל זאת חידשו הגרמנים כעבור 20—30 דקות את התקפתם. שני טנקים סיעו עתה לחיל-הרגלים. הטנקים, שהדליקו את פנסיהם, התקדמו לאורך הכביש במרחק של 20 מ' זה מזה. מפקד המחלקה נתן פקודה להתכונן להפעלת הלהביורים-הפוגאסיים שהוקמו לאורך הכביש. לאחר שהניח לטנק הקדמי להתקרב ממש עד ללהביורים-הפוגאסיים, פקד מפקד המחלקה להפעילם. הטנק נתלקח. הטנק השני פנה אחורה, אך כעבור זמן קצר הושמד אף הוא על-ידי הארטילריה הנ"ט. בהיותו מואר על-ידי הזיקוקים שירו החיילים בעלי אקדחי-הרקטות. לאחר שאבד לו סיוע הטנקים, התחיל חיל-הרגלים של היריב לסגת, בסבלו אבידות כבדות. כך נסתיימה ללא הצלחה גם התקפתו השניה של האויב.

פעולות ההגנה של מחלקת-הרובאים היו, איפוא, מוצלחות. להצלחה זו סיעה ההחלטה הנכונה שנתקבלה על-ידי מפקד המחלקה. החלטה זו נתקבלה בהתחשב באופיה של המשימה הנתונה, במסיבות-המצב, בתנאי-השטח ובפעולות המשוערות של האויב.

הגברת מערך-ההגנה של המחלקה בלהביורים-פוגאסיים, מיקומם התכליתי והשימוש המיומן בהם מנעו מן האויב את היכולת לגבור על הגנה.

בקרב-ההגנתי גילתה מחלקת-הרובאים התמדה וקור-רוח רבים. כתוצאה, עלה בידה להניח לאויב להתקרב עד לטוח התכליתי ביותר של אש הלהביורים-הפוגאסיים. השימוש ה„נצור” בלהביורים הללו איפשר להדוף את התקפת האויב השניה — שנערכה בסיוע טנקים. — באותה מידת הצלחה של הדיפת ההתקפה הראשונה.

בקרב-הגנה של המחלקה ראוי לציון חיובי שיתוף-הפעולה בין הרובאים, אנשי-הלהביורים-הפוגאסיים והתותחנים — שבא לידי ביטוי בפתיחת-אש בור זמנית ומרוכזת, וכן בהארת השטח למען אפשר ירי-מכוון יותר אל טנקי-האויב בתותחים הנ"ט.

על ההגנה

נדמה כי החמרה לציוד חיילים בנשק-מגן מפל הסוגים אינו נופל מהחמרה להדריכם בשימוש בנשק-התקפה. שכן ודאי הדבר, כי אדם ילחם ביתר אומץ וכוחה כאשר ימצא את עצמו מחמוש כיאות לצורך הגנה.

ואגאטיוס: „המוסדות הצבאיים של הרומאים”.

את השיטות להשגת ההפתעה, הנהוגות בצבאות המדינות האימפריאליסטיות, ואת האמצעים לסיכול מבצעי האפתעה של האויב.

הקולונל פרוזורוב מצביע על הקשר ההדדי והתלות ההדדית של האפתעה הטקטית, האופרטיבית והאסטרטגית. אפתעה טקטית מתרחשת לעיתים תכופות יותר מאשר אפתעה אופרטיבית או אסטרטגית, אולם אין עובדה זאת ממעטת בשום אופן את חשיבותה במבצעים בקנה-מידה גדול.

השימוש הבלתי-צפוי באמצעי-קרב רבי-עוצמה, וההגדלה בניידות הגייסות מאפשרים עתה להשיג תוצאות גדולות לאין ערוך — והסבת נזק רב יותר לאויב — משניתן היה אי-פעם בעבר. ההגדרה הקודמת של ערכה של ההפתעה כאחד התנאים החשובים ביותר להשגת ההצלחה בקרב, בעינה עומדת. יש להדגיש כי במבצעי גייסות-יבשה בימינו, בהם מופעלים כלי-זין להשמדה-בהמון, הגיעה ההפתעה למדרגת חשיבות מכרעת.

מחבר הספר „הפתעה טקטית” מורה, שאם רוצים להשיג הפתעה אופרטיבית יש לקיים חשאיות מוחלטת בתכנון המבצע הממשמש ובא. את ריכוז הכוחות וכלי-הזין העדיפים, בציר בו תערך ההתקפה העיקרית, יש להסתיר. יש לבחור נכונה את המקום והזמן להנחתת המהלומה, לזרז את פיתוח המהלומה בעומק מערכו של האויב, ולנצל את משגיו וטעויותיו.

נקיטת אמצעים אלה מאפשרת להשיג לא רק הפתעה אופרטיבית, אלא גם טקטית. אכן, רשימת אמצעים אלה אינה שלמה עדיין. אמצעי-היסוד להשגת הפתעה, נוסף על אלה שפורטו לעיל, כוללים את השימוש הנרחב בחשכה לעריכת מבצעים; השימוש הבלתי-צפוי בכלי-זין להשמדה בהמון, מהלומות-אוויר כבידות ואש ארטילרית מרוכזת; הנחתת מהלומות מהירות במקום שהאויב אינו מצפה להן; והפעלת אורחי-פעולה וציוד לחימה אשר אינם מוכרים לאויב.

אמצעי-היסוד להשגת הפתעה בכל מצב שיתהווה הוא השימוש בכלי-נשק חדשים ובציוד-לחימה חדש, ובהפעלת אורחי-לוחמה שאינם מוכרים לאויב. תכליתיותם של אמצעים אלה תלויה תלות ישירה בקיום מספר תנאים. התנאים הבאים נחשבים לחשובים ביותר: סודיות בארגון ובהכנות למערכה; סודיות התכנית; הטעיית האויב; הסוואה, וניצול מושכל של נתוני-המצב.

אי-אפשר שלא להסכים עם ההנחה, כי דרכי-היסוד אותם נוקטים במידה התכופה ביותר בלחימה, כדי להשיג הפתעה, מתבטאים בשימוש באמצעים בלתי-מוכרים לאויב, או באמצעים שאין האויב מצפה להפעלתם במצב הנתון. על האמצעים הללו להיות מושתתים על ניתוח מעמיק של המצב, ההתכוננות המושכלת להפתחות האירועים במרוצת מהלכה של המערכה, והשימוש בעל-המעוף בעוצמה ובאמצעים המצויים.

האפשרויות הטמונות באמצעים הטכניים לסיור, במיוחד בסיועה של האוויריה, שיש לאויב, מצריכות בקרה על מצב ההסוואה, וחיסול מידי של כל סימנים מגלים. שעה שמעריכים את מצב האויב, אחד התנאים החשובים ביותר לודא את דיוק האומדנים הוא ידיעת הטקטיקה של האויב וארגונו.

הפתעה בהתקפה מצריכה בחירה נכונה של כיוון המאמץ-העיקרי וכן ביצוע בהסתר של איגוד-מחדש של הכוחות ושל תפיסת איזור המוצא. תשומת לב נאותה — למען השגת הפתעה — יש לתת לסיור-קרב לפני ההתקפה, לדרכי הכנת הארטילריה להתקפה, לשימוש בגייסות מוטסים, ולניצול ההצלחה שהושגה. סקירת השיטות להשגת הפתעה בהגנה מגלות את ערכם של היוזמה והמעוף בכניית מערכי-הגנה, בנקיטת תמרון בלתי-צפוי באש, בעתודות, בדרגים משניים ובשימוש בהתקפת-נגד.

הקולונל פרוזורוב סבור שההפתעה היא עקרון-הפעולה החשוב ביותר בסיור. הפתעה במארב, בפשיטה, ובסיור-קרב מושגת על ידי בחירה נכונה של אנשי קבוצת-הסיור, הכנתם היסודית, והבחירה המושכלת של המקום והזמן לפעולה. כן מצריך הסיור שימוש בערמה צבאית ובהטעיה, פעולה אמיצה ונועזת, וגילוי יוזמה מצד הסיירים.

התקנונים, הכתבים הצבאיים והאימון המעשי לקרב של צבאות ארה"ב ובריטניה הגדולה מקדישים תשומת-לב רבה להפתעה.

ספרו של הקולונל פרוזורוב אינו נקי ממספר ליקויים יסודיים. הערך של פעולת הסברה פוליטית באימון אנשים למבצעי הפתעה אינו מוזכר. כידוע היטב, השגת ההפתעה והניצול התכליתי של תוצאותיה בכל תנאים שהם מותנה, בראש וראשונה, ברמת-הרוח של הגייסות, וביכולתם להתגבר על קשיים ולקיים רמת-מאמץ גבוהה. בתנאים השוררים כיום, נודע לגורם-הרוח ערך כה רב, להשגת ההצלחה בקרב, שכמוהו לא נודע בעבר. המחבר, שהתעכב די הצורך על שאלת אימון הגייסות לעריכת מבצעי הפתעה, לא מצא, משום מה, צורך להציג את אמצעי הסברה הפוליטית שהגם הכרחיים לאימון זה. ללא ספק, זהו ליקוי חמור. בהתקפה, במיוחד במשך החדירה למערכי-הגנה שהוכנו-מראש, מפחיתה הנחתת מהלומות הפתעה על האויב הפחתה ניכרת את יכולתו להתנגדות מאורגנת, ומעכבת אותה. היא מאפשרת לכוחות התוקפים לפתח הצלחה ראשונית על ידי התקדמות מהירה אל מעמקי מערך-ההגנה. נסיון הקרב מלמד כי הצלחת החדירה תלויה, במידה רבה, בקצב ההתקפה, ובעומקה של החדירה.

(1) הכונה לתשובת של מכ"ם, מכשירים „אנפרא-אדומים”, מטוסי התצפית ללא טיס, ומצלמות אבטומטיות; וכן — טלביזית שדה, ישירה ואמצעית. — המערה.

הביעור המהיר, המוחלט, של האויב המתגונן, מושג כאשר מהירות ההתקפה עולה על מהירות התימרון של עתודות ההגנה.

המחבר קובע כי בעת שמבוצעת חדירה, חשוב להנחית על האויב מהלומה בלתי-צפויה, לתפוס אותו במצב של אי-כוננות, ולבסס את ההצלחה הראשונית של החדירה. אולם המטרה היא לא-רדוקא לבסס את ההצלחה הראשונית של החדירה, אלא לודא את פיתוח המהיר לעומק ולאגפים. המחבר מציין את תכליתיות הקצב המהיר של ההתקפה, אך מייחס אותו בעיקר לרדיפה. ההנחה הבאה מובאת כסימוכין לדעתו: "חדירת מערך-ההגנה של האויב הנה השג חשוב לתוקף, אך אין משמעותה השמדתו של המגן". בשקלנו שחטיבות או עוצבות גדולות יותר עשויות לחדור במערך-ההגנה לכל רוחב גזרת התקפתן, וכי חדירה זו אינה אפשרית ללא השמדת המגינים בגזרות אלה — שומה עלינו להכיר בכך, שהנחה זו מוטעית.

כמו כן, פרוורוב מניח כי תנאי ההגנה הנם פחות נוחים להנחתת התקפות הפתעה משום שיחסי הכוחות אינם בדרך כלל לטובת המגן — ובחירת המקום והזמן להתקפה, ואורח-הפעולה במיבצעים, נתונים בידי התוקפים. נתוני-מצב, בעיקר באשר לקרקע, אם נלמדים הם כהלכה על ידי הגייסות המגינים, ואם ההגנה מוגברת במחסומים, בעמדות בעלות מחפזה-ראש שונות, ומבנים מבוצרים — ניתנת למגן אותה ההזדמנות להשגת הפתעה, שיש לתוקף. בעוד שהתוקף הנהנה מן היתרון בבחירת הזמן והמקום להנחתת מהלומת הפתעה שלו בתחילת המערכה, יכול המגן, בכל זמן שהוא במרוצת הקרב, להפתיע את האויב, ולהשמידו מן האגפים, על ידי פתיחה בלתי צפויה באש, ובהתקפות-נגד מפתיעות. מאזן כוחות וכלי-נשק שאינו לטובת המגן אינו מונע ממנו להשיג הפתעה מוצלחת. בהקשר לזה מן הראוי להזכיר את האימרה הנודעת של סוברוב, "אכן, הפתעה מושתתת על יומן", ולא על גדול הכוחות".

המחבר ממליץ על השיטה הבאה כמשתלמת בהשגת הפתעה בהגנה: "תן לאויב הזדמנות לחזור למערך הגנה, בודד מן הכוח העיקרי את הגייסות שביצעו את החדירה, כתר אותם והשמידם בהתקפת-נגד מפתיעה". התועלת שבהמלצה כזאת מפוקפקת עד מאוד. לאפשר לאויב לחדור למתחם-ההגנה ללא הפרעה פירושו לסייע לו להשיג את החדירה ולהעמיד את הכוחות המגינים במצב קשה. יש לזכור תמיד, כי האויב החודר לא הוחלש עדיין מחמת אבידות, ושומר את כוחו לפיתוח נוסף של ההצלחה אשר השיג ולהדיפת התקפות-נגד. זאת ועוד, — פיתוי מעין זה של האויב במטרה לפגוע בו אינו אופייני בדרך כלל, לטקטיקה הסובייטית.

כדי להוכיח את תכליתיותה של השיטה המומלצת מביא המחבר דוגמה: מפקדה של יחידה קטנה, שנודמן לו לספוג התקפה בנקודת-המגע ("התפר") שלו עם אגפו של שכנו, מחליט לאפשר חדירה כדי לכתר אחר-כך את האויב ולהשמידו בהתקפת-הפתעה.

חדירה כזאת מצד כוחות האויב, במיוחד ב"תפר" שלו עם יחידה שכנה, מסכנת סיכון גדול ביותר את יציבותו של איזור-ההגנה הן לגבי היחידה שהרשתה לבצע חדירה זאת, והן לגבי שכנתה. כמעט ודאי הוא שבמצבים כאלה תדרש לחיסול הסכנה נקיטה במהלכים שרק מפקד ברמה גבוהה יותר יוכל לארגנם. במקרים שכאלה, הרי ראיית החלטתו של מפקד היחידה המגינה כ"סיכון המתקבל על הדעת", כפי שרואה אותה המחבר, אין לה על מה להסתמך.

המחבר מרחיב ללא צידוק את תחומן של המשימות העלולות להנתן לפטרולי סיור, כאשר הוא מציע שיפקידו בידי פטרולים אלה תפיסת "צומת-דרכים בעלי חשיבות טקטית, מעברות נהר, ונקודות-בצורות", ולהזיקם עד בוא היחידות הקדמיות. כדי להשיג זאת, על הפטרולים, לאחר שתפסו את יעדיהם, "לבסס את עמדתם, ולארגן מערכת-אש למקרה שיידרשו להדוף התקפות-נגד". הרי ברור לחלוטין, שאין ביכולתם של פטרולי סיור למלא משימות כאלה; מעלה מזאת — אין זה מתפקידם. הנסיון הצבאי הוכיח כי תפיסת יעדים כגון אלה תוטל על פלגות קדמיות; רק לעיתים רחוקות תוטל על פלגות סיור; וגם אז — רק במקרה יוצא מן הכלל, ורק על פטרולי סיור מוגברים מיוחדים.

כידוע, לסיור ולאבטחה יש ערך רב במסכת האמצעים המיועדים להגנה על הגייסות מפני התקפת הפתעה מצד האויב. בהקשר לזה — אי-אפשר שלא לציין כליקוי יסודי את העובדה כי תשומת לב מועטה מאוד מוקצה בספר לסיור, ושום דבר אינו נאמר על הדריכות והערנות הדרושים בביצוע תפקידי יחידות קטנות שהוקצו לאבטחה. המחבר מדגיש את חשיבות ידיעת אורח-הפעולה של האויב כדי שאפשר יהיה לנקוט אמצעים לסכל את התקפת-הפתעה שלו, אולם הוא בוחן אורח-הפעולה-אלה רק במסגרת התכנית הכללית להגנה על גייסות מפני התקפת-הפתעה. אין הוא מקשר אורח-הפעולה אלה, במידה כלשהי, עם דוגמאות מיוחדות למבצעי הפתעה, שבוצעו על ידי צבאות הארצות הקפיטליסטיות.

על הכוננות

הכמת המלחמה מלמדת אותנו שלא לפמוך על הסיכוי, שלא יבוא האויב, אלא על כוננותנו לקדם את פניו.

סוף-טטו: "הכמת המלחמה".
(500 שנה, בקירוב, לפסה"י)

מספרים מקאסינו

מתוך הספר „מן הסאנגרו אל קאסינו“, של ההיסטוריה הרשמית לצבא ניו-זילנד במלחמת-העולם השנייה.

אילו היתה המערכה השנייה על קאסינו מסתיימת בנצחון התוקפים, יתכן שהיו קובעים כי סיכויי ההצלחה למתגוננים היו כאין וכאפס. אמנם ההבול בעוצמה בין כוחות הרגליים לא היה רב. מול ארבעה עשר הגדודים שסרו לפיקוד דיביזיית הצנחנים ה'1 הגרמנית בגיוזה החיונית של קאסינו יכלו הניו-זילנדים להעמיד עשרים וארבעה גדודים — והרי זה מספר קטן בהרבה מן המספר הדרוש להשגת עדיפות של שלושה לאחד, שנחשבה על ידי מצביאי כוחות בעלות-הברית הגנרל אלכסנדר, כחיונית למבצעים שכאלה. אולם בחימוש היתה לתוקפים עדיפות עצומה. העמדו לרשותם למעלה מ־600 כלי־רכב משוריינים קרביים — 455 טנקי שרמן, 124 טנקי „סטיוארט“ ו־59 מכוניות משוריינות — הגם שבמקרה הנדון לא יכלו לפרוס אלא חלק קטן מכל אלה — לא יותר מעשרה אחוזים בכל זמן שהוא. בשעת המשבר לחם האויב בקאסינו כשלו רק קומץ טנקים, ואף בשלבי הדעיכה של המערכה לא יכול להביא ללחימה יותר מ־מששה־עשר טנקים. יתכן שהיו לו שמונים טנקים, בהמתנה בעמק הלירי.

600 קני הארטילריה שלנו שהיו בסיוע ישיר ירו עד ל־25 במרס לא פחות מ־588,034 תחמישים. לכלי־נשק אלה עלינו להוסיף עוד כמאה תותחים מתנייעים לסיוע־מהודק, מקטרים שונים, שעמדו לרשות „פיקוד־קרב ב'“ אך לא נעשה בהם שימוש. בשיא עוצמתה מנתה הארטילריה הגרמנית כ־240 קנים. בקאסינו עצמה, בשיאו של הקרב, נמצא תותח־סער אחד ויחיד של האויב, שהיה צורך להוציאו מדי לילה, לצורך תיקונים.

לעומת 2629 גיחות של מטוסינו ו־2362 טונות של פצצות שהטלנו, בצעו מטוסי האויב רק 214 גיחות כנגד הגנה נגד־מטוסית עדיפה לאין ערוך. ההרעשה הפותחת, מן האויר ומן הקרקע, הנתיתה על קאסינו וסביבה 2300 טונות חומר־נפץ תוך שבוע וחצי עשות, ובמשך עשרת או אחד־עשר הימים הבאים לא נפסקה ההרעשה, הגם שהואטה. בסך הכל הנתיתו חיל־האויר והארטילריה של בעלות-הברית במערכה השנייה על קאסינו בין עשרת אלפים לאחד־עשר אלף טונות חומר־נפץ.

במערכת קאסינו השנייה מנו אבידות בעלות-הברית למעלה מאלפיים — 261 בעלי דרגות אחרות ו־26 קצינים הרוגים; 1474 בעלי דרגות אחרות ו־108 קצינים פצועים; 231 בעלי דרגות אחרות, ו־6 קצינים נעדרים. בסה"כ — 2106.

קשה לקבוע במדויק מה היו אבידות האויב במערכה השנייה; האומדן — המושתת על רשומות בלתי־מושלמות של הגרמנים — הוא שאבידות האויב נעו בין 1100 ל־1200 איש.

ק"ו-50

דואר ליטני

צמח חיים
168281/ק
שד"י ויצמן 38
קרית מוצקין